

Војна андрагогија у систему војних наука и научних области у друштву

Мр Будислав Суша, потпуковник

Из језичких и компаративних анализа произилази да је за означавање дисциплине која проучава образовање и васпитање одраслих најадекватнији термин *андрагогија*, који се све више прихвата у међународној комуникацији. У скоро век и по дугој историји настајања и развоја у светским релацијама андрагогија је постала научна реалност, прихваћена у већини земаља као наука равноправна свим наукама које на било који начин проучавају васпитање и образовање. С обзиром на то да андрагогија има статус релативно самосталне и посебне науке у оквиру опште науке о васпитању (педагогија), постаје актуелно и питање њене научне структуре. При разматрању критеријума за изграђивање њене научне структуре (класификације њених дисциплина) полази се од основне деобе андрагогије према нивоу општости – од *фундаменталних* и *нормативно-апликативних* андрагошких дисциплина.

Фундаменталне андрагошке дисциплине полазе од критеријума општости, као што су: критеријум класификационих аналога (општа андрагогија, општа методика) и критеријум историјско-компаративних пројекција (историја андрагогије, компаративна андрагогија). *Нормативно-апликативне андрагошке дисциплине* (посебне андрагогије – војна, пенолошка, социјална и индустријска андрагогија и посебна методика), уопштавајући андрагошке појаве са становишта посебног, односно на нижем ступњу општости, полазе од других критеријума у свом унутрашњем изграђивању. Ти критеријуми су: критеријум посебности предмета истраживања, критеријум који за основу има социјалну групу, критеријум образовно-васпитних садржаја и критеријум типологије социјалних средина. Према томе, *посебна заснованост*, односно законмерност образовно-васпитног рада, условила је појаву посебних предмета истраживања, а самим тим и конституисање појединих андрагошких дисциплина. На тој основи су се већ изградиле, умногоме и у нашој земљи, четири посебне дисциплине: *индустријска, социјална, војна и пенолошка андрагогија*. Полазна теоријска премиса у разматрању и анализи савремених теоријско-методолошких питања јесте да је војна андрагогија научна дисциплина андрагогије, науке о васпитању и образовању одраслих, чији је задатак да проналази, анализира и утврђује законитости у области војног образовања и васпитања, као и да, на основу тих спознаја, унапређује како праксу војног образовања и васпитања, тако и теорију.

Исход рата – борбених дејстава, високо је условљен степеном и квалитетом обучености војничког и старешинског кадра, односно чиниоцем образовања и васпитања. Војска је једина институција у којој се систематски припрема кадар за вођење рата, па и друштво у целини

кроз војну обавезу. То значи да војно образовање и васпитање преузима функцију друштвеног образовања и васпитања, које прилагођава потребама и специфичностима војне професије и развија као целovit и релативно самосталан део друштвеног васпитно-образовног система. Истовремено, процес образовања и васпитања у Војсци има и бројне специфичности, које произилазе из улоге војске. Наиме, реч је о томе да образовно-васпитни процес у Војсци треба, пре свега, да обезбеди:

1) оспособљавање појединаца, јединица и команди за успешно вођење рата према доктрини одбране земље и карактеристикама савременог рата;

2) развијање моралне свести и јачање југословенског патриотизма и спремности да се брани отаџбина;

3) развијање интелектуалних и физичких снага припадника војске, који у савременом рату имају пресудан значај;

4) подизање опште културе према савременим остварењима у националној и светској култури и уметности.

Сходно томе, у војној андрагогији се намећу два основна задатка: да проучава образовање и васпитање у Војсци и открива суштину и законитости образовно-васпитног процеса, и да омогући развитак образовно-васпитне праксе и укаже на задатке и начине њеног развоја.

С обзиром на природу предмета изучавања и основне задатке, може се констатовати да је војна андрагогија дуалног карактера. С једне стране, припада матичном систему науке (андрагогија) – о васпитању и образовању одраслих, и у њој (систему) изражава посебност која је условљена природом, функцијом, задацима и карактером једне армије у друштву. При томе се у потпуности ослања на матичну науку, из које црпи сва знања и примењује их према специфичностима свог предмета. У том смислу је војна андрагогија тесно повезана с андрагошким дидактиком и посебним методикама. Захваљујући компаративној андрагогији, може да прати и упоређује васпитно-образовне системе других земаља, па и њихових армија, и слично. Историја андрагогије јој омогућује, посебно сада када се у армији дефинишу нове вредности, да укаже на традиционалне вредности које нужно треба уградити у васпитно-образовни процес. Преко андрагогије повезана је и са осталим друштвеним наукама, јер је предмет њеног проучавања једна од појава и изузетно значајних функција људског друштва, а без истраживачких резултата социологије и филозофије не би могла да реши многе своје научне проблеме, пре свега циљеве и задатке образовања, као и друштвену заснованост те делатности. Њена веза са педагогијом не мора посебно да се објашњава, јер су педагошке и андрагошке појаве, у теорији и пракси, међусобно повезане, а често имају исте или сличне проблеме. С друге стране, везана је за корпус осталих научних дисциплина и наука које имају префикс војна, као што су војна социологија, војна психологија, војно право, војна географија и слично, али и за чисто војне науке – ратну вештину, тактику, стратегију итд.